

WAT PASTORS KUNNEN BETEKENEN VOOR SLACHTOFFERS VAN HUISELIJK- EN SEKSUEEL GEWELD

HULP VANUIT DE KERK

Het was 10:00 uur 's-avonds toen Kirstin met een angstig en een pijnlijk lichaam aan de keukentafel zat. Alle botten in haar lichaam deden zeer. Haar armen waren gekneusd en haar linkeroog was zo opgezwollen dat ze er niets door kon zien. Haar echtgenoot Tim was zojuist het huis uitgestormd en vertrokken met hun enige auto na één van de zo vele "familie ruzies" zoals hij ze noemde. Ze voelde zich hopeloos en geïsoleerd en wist niet wat te doen. Uiteindelijk kwam bij Kirstin het idee op om de telefoon op te pakken en de pastor van de kerk te bellen die ze in het verleden een enkele keer had bezocht.

Stel je voor dat jij Kirstin's pastor was! Wat zou jij doen? De kans is groot dat in één of meer gezinnen in uw kerk huiselijk geweld voorkomt. Huiselijk geweld is een van de tragedies die zich in het geheim afspelen; ook in uw kerk.

ENKELE CIJFERS (BRON CBS)

Volgens de cijfers overlijden in Nederland jaarlijks tussen de 50 en 65 vrouwen aan de gevolgen van huiselijk geweld; dat is 1 per week! In 2004, het eerste jaar dat de politie huiselijk geweld apart registreert, zijn meer dan 56.000 incidenten bij de politie gemeld. Het gaat dan onder andere om partnermishandeling, kindermishandeling, seksueel misbruik van kinderen en mishandeling en verwaarlozing van ouderen. In 2005 waren het al ruim 57.000 incidenten, in 2006 ruim 63.000. Bijna 40 procent van alle gemelde incidenten van huiselijk geweld resulteert in een proces-verbaal van aangifte. Pas als een slachtoffer officieel aangifte heeft gedaan, kan een beroep worden gedaan op slachtofferhulp. In 2006 maakten 4.700 slachtoffers van huiselijk geweld gebruik van de aangeboden slachtofferhulp.

De werkelijke omvang van huiselijk geweld is echter vele malen groter. Vermoedelijk wordt minder dan 1 op de 10 incidenten bij de politie gemeld. Men schat dat er in 2006 ruim een half miljoen keer sprake is geweest van huiselijk geweld. Dit komt neer op bijna de helft van alle in dat jaar in Nederland ondervonden geweldsdelicten. In 2007 werden 64.822 incidenten van huiselijk geweld gemeld bij de politie, gemiddeld 177 per dag. Dit is slechts een topje van de ijsberg.

Uit cijfers van het CBS blijkt dat 8% van de vrouwen om lichamelijk of psychisch geweld van de partner de relatie verbreekt en dit als reden opgeven voor een echtscheiding. Bij de mannen is dat 1%. Bij niet-gehuwden die samenwonen geeft 4% van de vrouwen aan dat lichamelijk of psychisch geweld de reden is om uit elkaar te gaan, bij de mannen is dat 0%.

Helaas eist het huiselijk geweld of mishandeling ook haar tol binnen de kerkelijke gemeenschap. Een nationale enquête van het Seattle Center in de USA, dat zich bezig houdt met het voorkomen van seksueel en huiselijk geweld, heeft enkele jaren geleden geconstateerd dat een geestelijke zo'n 13-14 mensen per jaar ontmoet waarbij problemen zijn met geweld in het gezin. Een nationale kerkelijke denominatie in de VS hield een steekproef onder haar leden en ontdekte dat 68 procent van de ondervraagden enige vorm van huiselijk geweld zelf had meegemaakt, waaronder mishandeling.

De angst van duizenden wanhopige mensen kan worden beschreven door de woorden van *HET BOEK Psalm 55:4 Mijn hart begeeft het bijna; doodsangst overvalt mij. 5 Angst en beven zijn mijn deel en de schrik verlamt mij.*

Terwijl de overgrote meerderheid van de slachtoffers vrouwen zijn, is het ook een feit dat mannen worden mishandeld door hun echtgenoten of intieme partners. Dit staat waarschijnlijk in de verhouding 1 op 15. Vanwege de meerderheid van mishandelde vrouwen, zal dit artikel zich beperken tot vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld.

WAT IS HUISELIJK GEWELD?

Huiselijk geweld verwijst naar een feitelijke of dreigende schade. Fysiek geweld omvat elke handeling of gedrag dat lichamelijk letsel toebrengt of bedoeld is dat aan te richten, zoals schoppen, slaan, duwen, verstikking, gooien van voorwerpen of het gebruik van een wapen.

Emotionele mishandeling wordt veroorzaakt door onder meer vernederende of belachelijk makende uitspraken, het niet geven van liefde of intrekken van bepaalde rechten en het beschuldigen van de familie van de echtgenoten voor de eigen relatieproblemen.

Dreigend geweld is een vorm van emotioneel misbruik. Dit kunnen ook verbale bedreigingen zijn om schade toe te brengen, het hanteren van wapens, dreigende gebaren, lichamelijk letsel aanbrengen bij of zelfs het doden van huisdieren, vernieling van eigendommen of overig bedreigend verbaal of non-verbaal gedrag.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek houdt cijfers bij en noemt huiselijk geweld, geweld dat in de privé-sfeer plaatsvindt. Het kan de vorm aannemen van partnergeweld, kindermishandeling, seksueel misbruik van kinderen, en mishandeling en verwaarlozing van ouderen.

Het fysieke geweld bestaat doorgaans uit slaan, schoppen en door elkaar schudden. Verkrachting en incest zijn voorbeelden van (seksueel) huiselijk geweld. Vernedering, schelden, en opsluiting vallen in de categorie geestelijk huiselijk geweld of emotionele mishandeling.

FASEN VAN GEWELD

Bij een gewelddadige relatie zien we het patroon van gebeurtenissen zich regelmatig herhalen. De eerste fase is een tijd van spanning opbouwen. Irritaties over zaken als discipline en financiën kunnen leiden tot een gevoel van op eieren lopen. Ondanks de inspanningen van de vrouw om confrontaties te vermijden, lijkt de fase van een crisis onvermijdelijk.

De tweede fase begint wanneer het werkelijke geweld begint. Dit is wanneer de aanvaller zijn agressieve gedrag op zijn vrouw loslaat. Het misbruik kan verbaal of fysiek zijn, maar er is altijd een slachtoffer en er is altijd pijn.

Na de explosie van geweld volgt een periode van relatieve rust. Dit is de wroegings- of spijt fase. Net als een alcoholist spijt betoont na dronkenschap, kan de mishandelende echtgenoot uiting geven aan het feit dat hij fout geweest is door vriendelijkheid en het tonen van berouw. Hij overlaad zijn partner met cadeautjes en belooft dat hij nooit meer gewelddadig zal zijn.

Dit gedrag komt vaak uit een echt gevoel van schuld over de schade die hij heeft aangericht maar ook uit de angst voor dat hij zijn echtgenote kan verliezen. De man of vriend kan gaan beloven dat hij zal nooit meer gewelddadig zal zijn. De vrouw wil haar man geloven en voor een tijdje hoopt ze dat hij echt zal veranderen. Het probleem is dat de cyclus zich zal gaan herhalen, tenzij er van buitenaf ingegrepen wordt.

HOE KAN DE PASTOR HELPEN?

Als pastor heb je de mogelijkheid om dichtbij de gezinnen te staan en kun je als een van de eersten het huiselijk geweld signaleren. Als er een uitbarsting heeft plaatsgevonden kan je de familie helpen in de noodzakelijke behoefte aan ondersteuning en interventie. Belangrijke doelen voor de pastorale betrokkenheid zijn onder meer:

- De veiligheid voor de vrouw en kinderen in het gezin.
- De verantwoordingsplicht en de behandeling van de dader.
- Het herstel van zowel het slachtoffer als ook de dader.
- Indien mogelijk, het herstellen van de relatie.

Het kan zijn dat u het eerste contact legt met de vrouw. Als je waarneemt dat de vrouw in de zomer een blouse met lange mouwen draagt, een zonnebril binnenshuis ophoudt, zich terugtrekt uit sociale situaties, onverklaarbare verwondingen heeft, tekenen van stress vertoont en alcohol of drugs gebruikt, kunnen dit tekenen zijn van misbruik. Bij mishandelde vrouwen kan men dikwijls een chronisch laag zelfrespect waarnemen. Andere indicaties zijn de tendens om de fouten van haar man te bedekken, sociaal isolement en emotionele en economische afhankelijkheid.

Hierbij enkele tips hoe je een situatie kunt inventariseren.

Let op hoe de vrouw reageert op de volgende vragen over het gedrag van haar echtgenoot:

- Heeft hij voortdurend toezicht over je tijdsindeling en moet je van elke minuut verantwoording afleggen (b.v. als je boodschappen doet, vriendinnen bezoekt, belt en je woon-werkverkeer)?
- Heb je je ooit geïsoleerd en eenzaam gevoelt, alsof er niemand is die je kon vertrouwen?
- Is hij te kritisch over de dagelijkse gang van zaken, zoals koken, telefoneren, kleding of het uiterlijk?
- Kan zijn stemming drastisch veranderen van rustig tot boos, of vice versa?
- Heeft hij je ooit geslagen of geschopt of een voorwerp naar je toe gegooid?
- Heeft hij je ooit bedreigd met een voorwerp of wapen?
- Heeft hij zich ooit bekommert om jouw zichtbare verwondingen, b.v. blauwe plekken, schavingen, kneuzingen, snijwonden of builen op het hoofd?
- Heb je wel eens professionele hulp gezocht voor mogelijke verwondingen bij een dokter, ziekenhuis of spoedeisende hulp?
- Heeft hij je ooit seksueel pijn gedaan of geslachtsgemeenschap gehad tegen je wil in?
- Is er toename te bemerken in zijn beledigende taal, schelden of bedreigingen?
- Als de vrouw op twee of meer van deze vragen met "ja" antwoordt, is het zeer waarschijnlijk dat ze mishandeld wordt.

Het geweld zal niet uit zichzelf verdwijnen, zelfs wanneer zij en haar man beweren Christen te zijn. Praat met de vrouw over het nemen van maatregelen voor haar eigen veiligheid en indien van toepassing het welzijn van haar kinderen. Men kan dan pas meer aandacht geven aan het herstel nadat de veiligheidsprocedures zijn uitgevoerd.

Hieronder volgen enkele suggesties voor pastoren om het proces van begrijpen, begeleiden en het proces te starten om een potentieel slachtoffer te beschermen.

WAT TE DOEN VOOR EEN VERMOEDELIIK SLACHTOFFER VAN HUISELIJK GEWELD?

De meeste slachtoffers van mishandeling voelen zich helemaal hulpeloos en hebben geen idee hoe verder te gaan. Hierbij enkele tips hoe te handelen:

- Luister naar het slachtoffer, sta haar bij en geloof wat ze vertelt.
- Stel haar gerust door vast te stellen dat het huiselijk- of seksueel geweld niet haar schuld is. Zij is onschuldig! Wat de dader heeft gedaan is verkeerd, zelfs onwettig. Verzeker haar dat God van haar houdt en dat God niet wil dat ze in een situatie verkeert waarin haar leven en de levens van haar kinderen in gevaar zijn.
- Wees betrouwbaar en rustig. Het slachtoffer moet gerustgesteld en bemoedigd worden. Geef hoop maar leg geen druk op haar om haar het verhaal te laten vertellen over het misbruik.

- Laat haar weten dat de kans zeer groot is, dat ondanks zijn beloften, het geweld zal blijven en zeer waarschijnlijk opnieuw zal escaleren.
- Zorg ervoor dat ze weet dat ze niet alleen is; duizenden Nederlandse vrouwen uit alle etnische, raciale en sociaal-economische groepen worden gekweld door huiselijk geweld en veel vrouwen vinden het moeilijk om te vertrekken.
- Leg ook uit dat huiselijk geweld een misdrijf is, net als diefstal of verkrachting. De bescherming van het justitiële stelsel is beschikbaar, als zij dat wil.
- Wees bezorgd over haar verwondingen. Heeft ze de nodige medische zorg gekregen?
- Luister geduldig naar het slachtoffer en neem de tijd om haar verhaal te verwerken.
- Respecteer haar behoefte aan vertrouwelijkheid. Zet haar naam niet op de gebedlijst of geef geen informatie door aan ouderlingen of andere kerkelijke leiders.
- Help het slachtoffer haar situatie te inventariseren. Probeer de ernst van de schade en het gevaar voor zichzelf en de kinderen in te schatten.
- Geef haar de tijd. Ze moet leren haar eigen beslissingen nemen. Als ze nog niet klaar is om grote veranderingen in haar leven te aan te brengen, stop dan niet met uw ondersteuning.
- Laat u informeren over de lokale mogelijkheden, hulplijnen, steungroepen, Blijfvanmijnlijfhuizen en juridische hulpdiensten.
- Help haar een plan te ontwikkelen om de veiligheid van haar welzijn te waarborgen als dat nodig mocht blijken.
- Help het slachtoffer te beslissen wanneer en hoe ze het plan gaat uitvoeren. Als ze van plan is te vertrekken, herinner haar dan om belangrijke papieren mee te nemen zoals geboorteaktes, paspoorten, documenten en ziekteverzekering.
- Geef aan dat haar man behandeling nodig heeft. Hij moet verantwoordelijkheid nemen voor zijn gedrag en ook daadwerkelijke stappen nemen om zijn gedrag te veranderen.
- Laat haar een melding doen op het politiebureau. Huiselijk geweld is een misdrijf en een registratie daar van kan nuttig zijn om hem niet alleen vandaag, maar ook in de toekomst verantwoordelijk te stellen voor zijn gedrag. Onderzoeken hebben aangetoond dat een uiteindelijke vervolging een gevolg is van meerdere meldingen. Mannen die gearresteerd zijn voor huiselijk geweld, gaan daarna meestal voorzichtiger om met hun echtgenotes. Help het slachtoffer te beseffen dat, als ze eenmaal de aangifte heeft gedaan, ze zich moet voorbereiden om door te zetten om het tot een rechtzaak te laten komen. Het alleen maar bellen van de politie is geen oplossing voor de lange termijn, tenzij dit er toe leidt dat slachtofferhulp wordt ingeschakeld.
- Als er echt gevaar dreigt, dient zeer zeker de politie ingeschakeld te worden.
- Doorgaan met het gebed. Bidden heeft een hoge prioriteit, ongeacht de andere dingen die je doet. Vraag God om wijsheid en leiding wat we kunnen doen. *Wie geloof heeft, krijgt alles waar hij in het gebed om vraagt (Matteüs 21:22).*

Zodra het slachtoffer in veiligheid is, help haar dan om na te denken over de lange termijn alternatieven. Hierna volgt een korte lijst van dingen die een pastor niet moet doen als deze geconfronteerd wordt met een slachtoffer van huiselijk geweld.

NIET DOEN

1. Haar vertellen wat ze moet gaan doen, wanneer te vertrekken, of juist niet te vertrekken.
2. Haar vertellen dat ze terug moet gaan naar haar man en opnieuw moet proberen om een onderdanige houding aan te nemen of te voldoen aan zijn grillen.
3. Zeggen dat ze bij haar man moet blijven vanwege de kinderen.
4. Haar op wat voor wijze ook, het idee geven dat zij medeverantwoordelijk is voor het geweld. Benadruk dat de dader volledig verantwoordelijk is voor zijn woede en handelen, ongeacht de frustraties die hij heeft gekend.
5. Te enthousiast hulp verlenen door te proberen de beslissingen voor haar te nemen.
6. Aanbieden om een poging te wagen om met haar partner te spreken om dingen recht te zetten.
7. Vertellen dat het verkeerd is om bij haar man te willen blijven.
8. Adviseren om een huwelijkstherapie of een huwelijkstraining te volgen, tenzij de man zijn eigen behandeling heeft afgemaakt.

WEL DOEN

Als u het onderwerp van huiselijk geweld ter sprake wil brengen in uw kerk, dan zou u het volgende kunnen doen voor diegenen die met dit geweld geconfronteerd worden:

1. Duidelijke uitspraken doen vanaf de kansel over het kwaad en de schadelijke gevolgen van geweld in huis.
2. Stel een beleid vast met procedures om slachtoffers te beschermen en in hun concrete behoeften te bedienen en waar mogelijk te voorzien in genezing voor hun emotionele en geestelijke behoeften.
3. Neem duidelijke maatregelen om ervoor te zorgen dat de dader ter verantwoording wordt geroepen in samenwerking met de rechterlijke macht en sta hem bij in het proces van herstel en in het ontwikkelen van nieuwe gedragspatronen.
4. Als pastor bent u een belangrijk instrument in de hand van God om in een getraumatiseerd gezin zowel verantwoordingsplicht als genade te brengen. U kunt zowel het slachtoffer als de dader het evangelie presenteren dat God het gebroken hart wil genezen. U kunt de hele familie bedienen; het hopeloze slachtoffer, de onzekere dader die zich schaamt, de kinderen die bevangen zijn met angst en vrees en de kerkgemeenschap die in shock en ongeloof dit ook meemaakt. God kan door Jezus Christus liefde, genade, herstel, vergeving en rechtvaardigheid voor alle betrokkenen brengen!

PASTORALE ADVIEZEN VOOR DE DADER

1. Geef duidelijk aan dat gewelddadig gedrag onaanvaardbaar is.
2. Maak hem geestelijk bewust en geef hem inzicht dat we niets in de Bijbel kunnen lezen dat misbruik rechtvaardigt.
3. Wees voorzichtig in je woordkeus en handelingen om de veiligheid van het slachtoffer te waarborgen.
4. Accepteer geen excuses of redematies om de schuld bij het slachtoffer neer te leggen.
5. Bied hem hoop dat hij kan veranderen. Vertel hem over de mogelijkheden van groepstherapie of counseling of andere mogelijke hulp die uw kerkgemeenschap kan bieden.
6. Houd hem verantwoordelijk. Als hij wil veranderen zal hij de verantwoordelijkheid moeten nemen voor zijn daden. Als hij serieus wil veranderen, zal hij op zoek moeten gaan naar passende hulp. Pastorale begeleiding is geen vervanging voor een formeel behandelingsprogramma.
7. Geloof de man niet zomaar op zijn woord als hij zegt dat het geweld is gestopt. Neem contact op met zijn partner en dan alleen als hij afwezig is.
8. Moedig geen huwelijkspastoraat aan tot dat het duidelijk is dat het geweld is gestopt.
9. Voorkom een te gemakkelijke en vroege vergeving en blinde hoop dat alles zal beter worden.
10. Werk samen met instanties en de overheid om hem verantwoordelijk te stellen en te houden.

STEUNPUNT HUISELIJK GEWELD

TEL 0900 - 1 26 26 26 - Maandag t/m vrijdag 09.00-12.00 uur

WEB www.huiselijkgeweldhollandsmidden.nl

MAIL huiselijkgeweld@ggdhm.nl

TOT SLOT

Vergeet het niet, niemand verdient het om geslagen of bedreigd te worden....

Er bestaat geen excuus voor het misbruik en het heeft niets te maken met het lijden voor Christus. Huiselijk geweld zal gewoonlijk uit zichzelf niet stoppen, maar als je het slachtoffer helpt maatregelen te nemen en hulp te vragen, kan het wel gestopt worden! Vragen >>> pastor@nleg.nl

Bewerkt door: Ab & Marcia Meerbeek – www.nleg.nl - Inspiratie: artikel van Grant L. Martin (USA)